

սերունդին բարոյական կրթութիւնը: Դրոշմել մեր երիտասարդներուն մէջ, պարտականութեան եւ գոհաբերութեան ոգին: Կառչիլ հոգեւոր եւ բարոյական արժէքներուն: Կ'ապրինք սպառողական ընկերութեան մը մէջ, ուր շատ անգամ այս կէտերը կ'անտեսուին: Նպատակակէտերու այս ժխտքին մէջ, յարկ է յստակ եւ մեկին կեցուածք ունենալ: Մեր Տէրը կը պարգեւէ մեզի այդ լեցուն կեանքը որուն մենք բոլորս չեմք բաղձանքը ունինք:

1997ի սեմին կանգնած, կը մաղթեմ Սրբոց Յակոբեանց գինուորեալ Միաբանութեան, արիութիւն եւ յարատեւութիւն իրենց սրբազան առաքելութեան մէջ, եւ իր փառակորով Գահակալին, առողջութիւն, արեւշատութիւն եւ երկար կեանք, միաբանութեան բոլոր անդամներով եւ ժողովուրդով իրագործելու համար ազնիւ եւ ազգաշէն գաղափարներու պսակումը:

ԱՆՈՒՇԱԽԱՆ Ծ. ՎՐԴ. ԶԴՁԱՆԵԱՆ

ՅԱԿՈԲՈՍ ՏԵԱՌՆԵՂԱՅՐ

Աստուածաշնչական սուրբերէն Յակոբոս Տեառնեղբայր եւ Յակոբոս Զեքեղեան առաքելներ յատուկ յարգանք կը վայելեն Հայ Եկեղեցիէն, քանի որ նուիրապետական մեր Աթոռներէն Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքութեան Մայր Տաճարը կառուցուած է անոնց անիւններուն վրայ, եւ այս իսկ պատճառով կը կոչուի «Սրբոց Յակոբեանց Տաճար», իսկ միաբանութիւնը՝ «Սրբոց Յակոբեանց Միաբանութիւն»:

Սակաւ է մեր ծանօթութիւնը Յակոբոս Տեառնեղբոր մասին: Նոր Կտակարանէն գիտենք, որ երբ Յիսուս իր առաքելութեան ժամը հասած համարեց, լիցց ատաղձագործի իր կեանքը եւ սկսաւ քարոզչութեան: Անոր եղբայրները չեն հաւատար իրեն (Յովհ. է. 5) եւ իենթացած կը համարեն զայն (Մարկ. Գ. 21): Յիսուս անոնց ժխտական դիրքորոշումին ու ընթացքին համար ըսաւ «Եւ մարդուն թշնամիները իր տնեցիները պիտի ըլլան» (Մատթ. Ժ. 36): Սակայն, Դուկաս կը վկայէ թէ Յիսուսի համբարձումէն ետք երբ առաքելներ իրենց բնակած վերնատունը

վերադարձան, հոն ներկայ եղած են նաեւ Յիսուսի մայրը եւ եղբայրները (Գործք. Ա. 14):

Յակոբոսի կեանքը փոփոխութեան կ'ենթարկուի երբ Յիսուս անոր կ'երեւի Յարութիւնէն ետք (Ա. Կորնթ. ԺԵ. 7: Այս երեւումը պատճառ կ'ըլլայ Յակոբոսի դարձին. ան այլեւս հաւատարով Յիսուսի աստուածութեան, դարձի կը բերէ նաեւ իր եղբայրները ու բոլորը միասին Ս. Հոգին կը ստանան Հոգեգալստեան օրը (Գործք. Բ. 4):

Երեւման դէպքին պատմութիւնը աւելի մանրամասն նկարագրուած կը գտնենք Յերոնիմոսի գործին մէջ (Տէ Վիրիս Իլլըուդրիպուս 2). հեղինակը զայն ընդօրինակած է «Աւետարան ըստ Երրայեցւոց» կորսուած պարականոն գիրքէն. —

«Տէրը, երբ կտաւեայ հագուստը փահանայապետին ծառային տուաւ, Յակոբոսի երեւցաւ (որովհետեւ Յակոբոս երդում ըրած էր հաց չուտել, այն ժամէն ասդին երբ ըմպած էր Տիրոջ բաժակէն, մինչեւ զԱյն մեռելներէն վերստին յարուցեալ

չտեսներ) : Քիչ ետք Տէրը ըսաւ՝ «Ինծի սեղան մը եւ հաց քերէք» : Եւ անմիջապէս կ'աւելցուի . ան առաւ հացը , օրհնեց եւ կտրելէ ետք Յակոբոս Արդարին տուաւ եւ ըսաւ . «Ո՛վ եղբայրս , կե՛ր հացդ , որովհետեւ Մարդու Որդին մեռելներէն յարութիւն առաւ» :

Դուկասի եւ Պօղոսի գրութիւնները ի յայտ կը բերեն ու կը փաստեն Յակոբոսի խաղացած կարեւոր դերը նախնական եկեղեցւոյ պատմութեան մէջ : Պետրոս եւ Յովհաննէս առաքելներուն հետ ան եղած է առաջին քրիստոնէական եկեղեցիին սիւններէն մին . եւ ըստ աւանդութեան ան Յիսուսի կողմէ նշանակուած է առաջին եպիսկոպոսը Երուսաղէմի եկեղեցիին :

Յակոբոս Տեառնեղբայր մեզի կը ներկայանայ պարագլուխը Երուսաղէմի քրիստոնէական եկեղեցիին հրեական խումբին , մինչ Պօղոս Առաքել կը գլխաւորէ անոր հեթանոսական թելը : Պետրոս աշխատած է այս երկու հատուածներուն գաղափարաբանութիւնը հաւասարակշռել : Առաջին խմբակցութիւնը հեթանոսութենէ դարձող քրիստոնեաներէն կը պահանջէին խստօրէն կիրարկել Մովսիսական օրէնքներն ու հրեական սովորութիւնները , մինչ Պօղոս եւ անոր գործակիցները ատիկա արգելք կը նկատէին քրիստոնէութեան տարածման : Երուսաղէմի Առաջին Առաքելական ժողովին որպէս Ատենապետ , Յակոբոս իր խոհական կեցուածքով յարուցուած վեճը կը լուծէ ըսելով . «Ես իրաւունք կը սեպեմ ինծի՝ նեղութիւն չտալ անոնց , որոնք հեթանոսներէն կը դառնան Աստուծոյ» (տես Գործք. ԺԵ.) :

Եւսեբիոս յոյն պատմագիրին վկայութեան համաձայն , Յակոբոս Տեառնեղբայր եղած է բարեպաշտ անձնաւորութիւն մը . թէ հրեաներ եւ թէ քրիստոնեաներ զինք սուրբ անուանած են որովհետեւ «ան մօրը որովայնէն սուրբ էր , գինի եւ ոգելից ըմպելի բնաւ չէ խմած , ոչ ալ միս կերած

էր . ոչ մէկ անելի դպած էր իր գլխուն , ան ինքզինք բնաւ իւղով չէր օծած , եւ բաղնիք չէր առներ : Ծունկերը ուղտի ծունկերու նման կարծր էին , որովհետեւ յարատեւօրէն կ'աղօթէր եւ կ'աղերսէր Աստուծոյ ժողովուրդին հանդէպ բարեգութք ըլլալ : Իր բարեպաշտութեան համար ԱՊՊԱՐԸ կոչուած էր ...» (Եկեղ . Պատմ . Բ . 23) :

Հրեայ կրօնական իշխանութիւնը կասեցնելու համար քրիստոնեայ դարձողներու խումբերամ բազմութիւնը , կը դիմէ իրենց վստահութիւնը շահած Յակոբոսի , որպէս զի Տեառնին աշտարակէն յայտարարութիւն մը ընէ ու ժողովուրդը ետ կեցնէ քրիստոնեայ դառնալէ . սակայն , երբ ան համոզումով կը բացագանչէ թէ «Յիսուս Մեսիան է եւ Աստուծոյ Որդին , որ այժմ նստած է Աստուծոյ աջ կողմը եւ պիտի գայ դատելու աշխարհը արդարութեամբ» (նոյն անդ) , կատղած հրեաներ այս գրպարտիչ խօսքերը լսելով ու իրենց ակնկալութիւնը ձախողած համարելով , Յակոբոսը աշտարակէն վար նետեցին ու քարկոծեցին : Ան իր հոգին աւանդեց երբ մէկը թափիչի հարուածով փշրեց անոր գանկը :

Իսկ Յովսէփոս՝ հրեայ պատմիչը , Յակոբոս Տեառնեղբոր մահուան պատճառ կը նկատէ Անանոս քահանայապետը , որ օգտուելով հռովմէացի կառավարիչ Փետրոսի մահէն (Յ . Ք . 61) դատավարութեան կը կանչէ Յակոբոսը ու իրրեւ օրէնքը խախտող՝ քարկոծել կու տայ գայն (Հնութիւնք Ի . 9) :

Քրիստոնէական իր հաւատքին համար Յակոբոս Տեառնեղբայր մարտիրոսացաւ . Պարֆլէյի խօսքով «Յակոբոս մեռաւ անունին համար իր այն եղբոր , որուն հետ նախապէս արհամարհանքով վերաբերած էր ... Խաչին զոհագործական սէրը եւ յարութեան ներկայութիւնն ու այժմ էին որ թշնամի Յակոբոսը փոխակերպեցին այն Յակոբոսին , որ մինչեւ մահ հաւատարիմ եղաւ :

Քրիստոնեան միշտ մարդ մըն է, որուն սիրտը բեկանուած է խաչով, եւ որուն կեանքը վերանորոգուած է յարութեամբ» (Տասներկուօր, էջ 116-117):

Յակոբոս Տեառնեղոօր մարմինը քաղուած է իր տան պարտեզին մէջ (այժմու Սրբոց Յակոբեանց Տաճարը). հոն նաեւ քաղուած է գլուխը Յակոբոս Զեքեղեան Առաքեալին, որ սուրով սպաննուեցաւ Հերովդէս թագաւորին կողմէ Յ. Ք. 44 թուին (Գործք. ԺԲ. 2):

Հայց. Եկեղեցին կը դաւանի որ Յիսուս միածին զաւակն է Յովսէփի եւ Մարիամի: Նոր Կտակարանին մէջ յիշուած Յիսուսի եղբայրները եւ քույրերը. անոր մօտիկ ազգականները եղած են (Մատթ. ԺԳ. 53-58, Մարկ. Զ. 1-6): Յիսուսի եղբայրներուն հարցը հետեւեալ ձեւով մեկնաբանած է հմուտ աստուածաբան եւ եկեղեցական իրաւագէտ Մաղաֆիա Արք. Օրմանեան.-

«Եղբայր կոչման խիստ իմաստին հետեւելով, հիմներէն ոմանք այս չորսերը (Յակոբ, Յովսէփ, Յուդա, Սիմոն) իբր Յիսուսի հարազատներ ընդունեցան, Յովսէփի եւ Մարիամու զաւակներ, Յիսուսի ծնունդէն ետքը եղած, քանի որ Յիսուս կոչուած է անդրանիկ (Ղուկ. Բ. 7). սակայն ասով եղծած կ'ըլլային Աստուածածնայ կոյս յետ ծննդեան եւ միշտ կոյս լինելուն պատիւը: Ասոր համար ուրիշներ ըսին թէ Յովսէփ առաջին ամուսնութենէ յիշեալ չորսերը ունեցած էր, եւ Մարիամ իրեն իբր երկրորդ կին կը սեպուէր, որով Յիսուս յաշս հանրութեան միւս չորսերուն եղբայր կը ճանչցուէր, ինչպէս որ Յովսէփի որդի ալ կը կոչուէր: Այս դրութիւնն ալ Յիսուսի ծնունդը իր եզակեան եւ գերազանց պատիւին մէջ չի պահեր: Կը մնայ ուրեմն Յիսուսի եւ չորս Տեառնեղբայրներուն ազգակցութիւնը ոչ հարազատ եղբայրութեան, այլ պարզ համարին եղբայրութեան մէջ փնտռել, ինչպէս որ սովորաբար եւ մանաւանդ Արեւելի մէջ իրարու եղբայր եւ քույր կը կոչուին եղբայրներու եւ քույրերու զաւակներ ... (Համապատում, էջ 182):

ԲԱՐԳԷՆ ԹՕՓՃԵԱՆ